

Finanse publiczne

Budżet państwa

Wieloletni Plan Finansowy Państwa

- ❑ Wieloletni Plan Finansowy Państwa stanowi podstawę do przygotowania projektu ustawy budżetowej na kolejny rok budżetowy.
- ❑ WPFP jest sporządzany na dany rok budżetowy i trzy kolejne lata.
- ❑ Projekt WPF *sporządza Minister Finansów* a następnie przedkłada go Radzie Ministrów, która uchwała plan **do 30 kwietnia** danego roku. Aktualizacja WPFP następuje co roku (kroczący charakter planu).
- ❑ WPFP na charakter prognostyczny - jego postanowienia **nie determinują treści budżetu** (poziom deficytu na dany rok może być wyższy niż zapisany w WPFP).

Zawartość WPFP

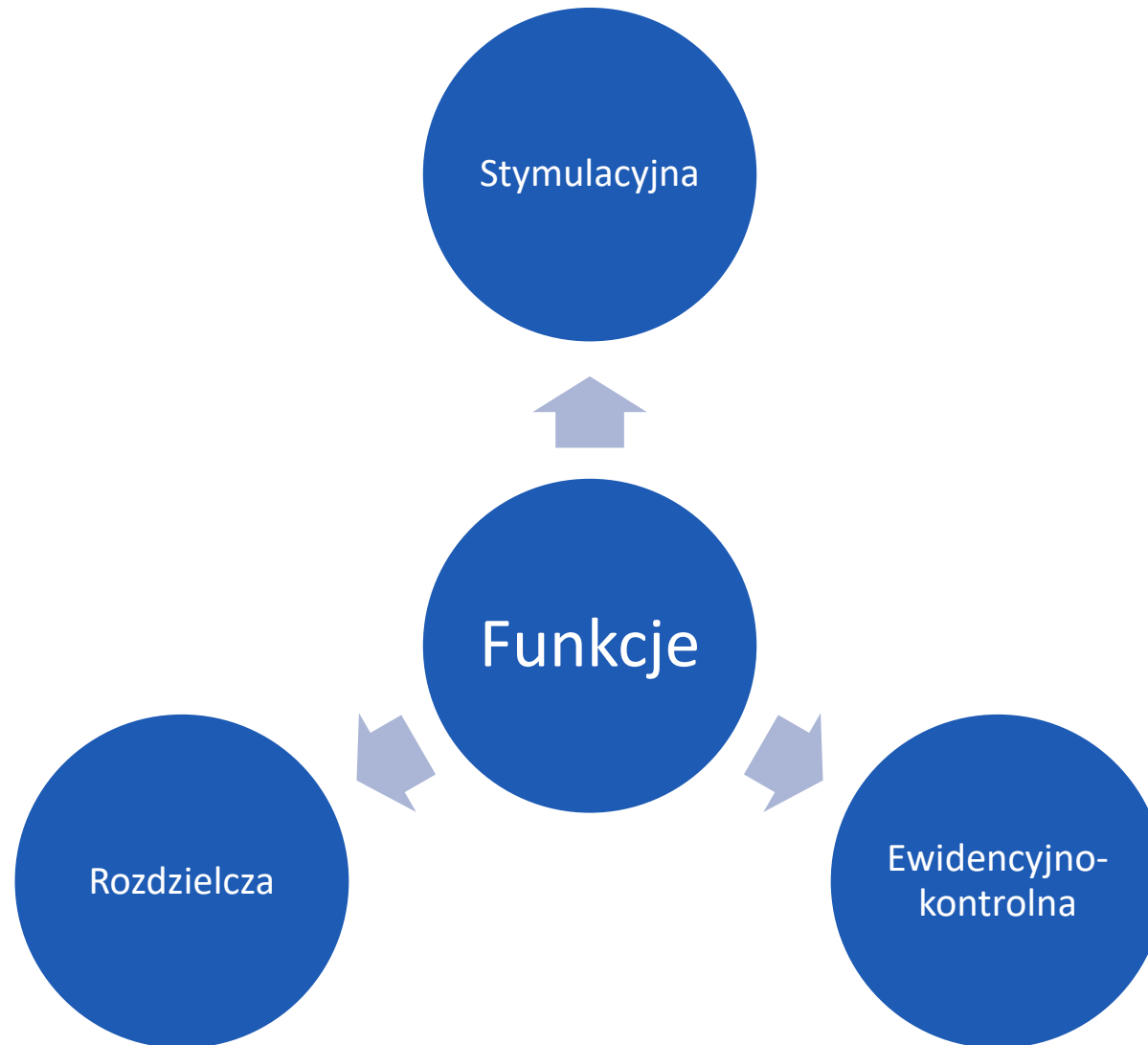
Wieloletni Plan Finansowy Państwa zawiera:

- 1) Program Konwergencji (spójności);
- 2) określenie celów wraz z miernikami stopnia ich realizacji, w układzie obejmującym główne funkcje państwa (układ zadaniowy).

Program Konwergencji obejmuje m.in.:

- główne cele polityki społecznej i gospodarczej,
- planowane działania i ich wpływ na poziom dochodów i wydatków,
- wstępną prognozę podstawowych wartości makroekonomicznych (np. poziom wzrostu PKB).

Funkcje budżetu

Metodologia sporządzania budżetu

- ❑ Metoda retrospektywna (historyczna) - opiera się na zdarzeniach przeszłych i modyfikacji ich skutków poprzez uwzględnienie np. czynników demograficznych czy gospodarczych.
- ❑ Metoda prospektywna (zadaniowa) - opiera się na celach i zadaniach publicznych, które powinny zostać w przyszłości zrealizowane dzięki wydatkowaniu środków publicznych.
- ❑ W ustawie o finansach publicznych mowa jednak tylko o „układzie zadaniowym”.

Budżet państwa

- ❑ Publiczny plan finansowy, obejmujący dochody, wydatki, przychody i rozchody państwa, uchwalany przez Sejm na jeden rok budżetowy.
- ❑ Budżet państwa stanowi podstawę gospodarki finansowej państwa. Jest zarazem podstawą prawną do pobierania dochodów i planowania wydatków.
- ❑ Z upływem roku budżetowego wygasają niezrealizowane wydatki.
- ❑ Art. 44 u.f.p.
 1. *Wydatki publiczne mogą być ponoszone na cele i w wysokościach ustalonych w:*
 - 1) *ustawie budżetowej;*

Plan finansowy dotyczy zjawisk przyszłych, natomiast sprawozdanie okresu przeszłego.

Charakter budżetu państwa

- ❑ Plan posiada 2 strony: dochodową i wydatkową.
- ❑ Charakter analityczno - dyrektywny (jednostronnie dyrektywny).
- ❑ Analityczny, ponieważ stanowi **prognozę** zjawisk finansowych (dochodów) i nie jest wiążący dla adresatów planu.
- ❑ Dyrektywny, ponieważ jest **wiążący dla wydatków**. Jego przekroczenie lub niewykonanie stanowi naruszenie prawa.

Art. 52 u.f.p.

1. Ujęte w budżecie państwa, budżetach jednostek samorządu terytorialnego i planach finansowych jednostek budżetowych:

- 1) dochody oraz przychody - stanowią prognozy ich wielkości;*
- 2) wydatki oraz łączne rozchody - stanowią nieprzekraczalny limit.*

Budżet a ustawa budżetowa

- ❑ Ustawa jest formą w której publikowany jest budżet.

Art. 109

2. Ustawa budżetowa składa się z:

- 1) **budżetu państwa;**
 - 2) **załączników;**
 - 3) **postanowień, których obowiązek zamieszczenia w ustawie budżetowej wynika z niniejszej ustawy lub z odrębnych ustaw.**
3. Ustawa budżetowa jest uchwalana na okres roku budżetowego.
4. Rokiem budżetowym jest **rok kalendarzowy**.
5. Ustawa budżetowa nie może zawierać przepisów zmieniających inne ustawy.

Zakaz „obładowywania” (obciążania) ustawy budżetowej dodatkowymi, zbędnymi przepisami prawa.

Układ ustawy budżetowej

- ❑ Część opisowa (normatywna)

- budżet państwa,
- postanowienia.

- ❑ Część rachunkowa

- załączniki (tabele).

Postanowienia

Obowiązek ich zamieszczenia wynika albo z przepisów ustawy o finansach publicznych, albo z przepisów odrębnych ustaw.

Np.

- kwota bazowa dla nauczycieli, na podstawie art. 30 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku - Karta Nauczyciela,
- kwoty wpłat jednostek samorządu terytorialnego, na podstawie art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- kwoty wynagrodzeń dla osób objętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń, na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 roku o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Załączniki do ustawy budżetowej

Art. 121

1. Programy finansowane z udziałem środków europejskich są ujmowane w załączniku do ustawy budżetowej.
2. Dla każdego programu w załączniku, o którym mowa w ust. 1, określa się:
 - 1) instytucję zarządzającą;
 - 4) planowane w roku budżetowym i kolejnych dwóch latach dochody budżetu państwa z tytułu wpływu środków europejskich;
 - 5) planowane w roku budżetowym i kolejnych dwóch latach wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich na realizację programu;
 - 6) plan wydatków budżetu państwa w roku budżetowym na finansowanie programu.

Art. 122

1. W załącznikach do ustawy budżetowej zamieszcza się także:
 - 1) plany finansowe:
 - a) agencji wykonawczych,
 - b) instytucji gospodarki budżetowej,
 - c) państwowych funduszy celowych,
 - d) państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 9 pkt 14;
 - itd.

Elementy budżetu państwa

Art. 110 Budżet państwa określa:

- 1) łączną kwotę prognozowanych podatkowych i niepodatkowych dochodów budżetu państwa;
- 2) łączną kwotę planowanych wydatków budżetu państwa;
- 2a) kwotę planowanych wydatków, obliczoną zgodnie z art. 112aa ust. 1, oraz kwotę planowanego limitu wydatków, o którym mowa w art. 112aa ust. 3;
- 3) kwotę planowanego deficytu budżetu państwa wraz ze źródłami jego pokrycia;
- 4) łączną kwotę prognozowanych dochodów budżetu środków europejskich;
- 5) łączną kwotę planowanych wydatków budżetu środków europejskich;
- 6) wynik budżetu środków europejskich;
- 7) łączną kwotę planowanych przychodów budżetu państwa;
- 8) łączną kwotę planowanych rozchodów budżetu państwa;
- 9) planowane saldo przychodów i rozchodów budżetu państwa;
- 10) limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych.

Główne płaszczyzny budżetu

- ❑ Płaszczyzna dochodów, wydatków i deficytu budżetu państwa,
- ❑ Płaszczyzna budżetu środków europejskich,
- ❑ Płaszczyzna przychodów, rozchodów budżetu państwa oraz ich salda.

Dochody budżetu państwa
<
Dochody publiczne

Treść budżetu państwa

Dochody budżetu państwa

Art. 111 Dochodami podatkowymi i niepodatkowymi budżetu państwa są:

- 1) podatki i opłaty, w części, która zgodnie z odrębnymi ustawami nie stanowi dochodów jednostek samorządu terytorialnego, przychodów państwowych funduszy celowych oraz innych jednostek sektora finansów publicznych;
- 2) cła;
- 3) wpłaty z zysku przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa oraz banków państwowych;
- 4) wpłaty z tytułu dywidendy;
- 5) wpłaty z zysku Narodowego Banku Polskiego;
- 6) wpłaty nadwyżki środków finansowych agencji wykonawczych;
- 7) dochody pobierane przez państwowe jednostki budżetowe, o ile odrębne ustawy nie stanowią inaczej;
- 8) dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa;
- (...)
- 12) grzywny, mandaty i inne kary pieniężne, o ile odrębne ustawy nie stanowią inaczej;
- 13) spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej na rzecz Skarbu Państwa;
- (...)
- 17) odsetki wykupywane przez nabywców obligacji skarbowych lub nadwyżka wynikająca z różnicy pomiędzy ceną emisyjną a wartością nominalną zbywanych obligacji skarbowych.

Grupy wydatków budżetu

Art. 124. 1. Wydatki budżetu państwa dzielą się na następujące grupy wydatków:

- 1) dotacje i subwencje;
- 2) świadczenia na rzecz osób fizycznych;
- 3) wydatki bieżące jednostek budżetowych;
- 4) wydatki majątkowe;
- 5) wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa;
- 6) wydatki na realizację programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, w tym wydatki budżetu środków europejskich;
- 7) środki własne Unii Europejskiej.

Wydatki budżetu państwa

Art. 112 u.f.p.

1. Wydatki budżetu państwa są przeznaczone w szczególności na:

- 1) funkcjonowanie organów władzy publicznej, w tym organów administracji rządowej, organów kontroli i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów;
 - 2) zadania wykonywane przez administrację rządową;
 - 3) subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego;
 - 4) dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego;
 - 5) wpłaty do budżetu Unii Europejskiej, zwane dalej „środkami własnymi Unii Europejskiej”;
 - 6) subwencje dla partii politycznych;
 - 7) dotacje na zadania określone odrębnymi ustawami;
 - 8) obsługę długu publicznego;
 - 9) wkład krajowy na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich lub środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 3, 5 i 6.
2. Z budżetu państwa są finansowane zadania określone w odrębnych ustawach i umowach międzynarodowych.

Źródła pokrywania deficytu

Art. 113 u.f.p.

2. Deficyt budżetu państwa oraz inne pożyczkowe potrzeby budżetu państwa mogą być sfinansowane przychodami pochodzącymi z:

- 1) sprzedaży skarbowych papierów wartościowych na rynku krajowym i zagranicznym;
- 2) kredytów zaciąganych w bankach krajowych i zagranicznych;
- 3) pożyczek;
- 4) prywatyzacji majątku Skarbu Państwa;
- 5) kwot pochodzących ze spłat udzielonych kredytów i pożyczek;
- 6) nadwyżki budżetu państwa z lat ubiegłych;
- 7) nadwyżki budżetu środków europejskich, z zastrzeżeniem art. 118 ust. 4;
- 8) innych operacji finansowych.

Podział wewnętrzny budżetu

Art. 114 u.f.p.

1. Budżet państwa składa się z **części** odpowiadających organom władzy publicznej, kontroli państwowej, sądom, trybunałom i innym organom wymienionym w art. 139 ust. 2, administracji rządowej, przy czym dla poszczególnych działów administracji rządowej oraz dla urzędów nadzorowanych przez Prezesa Rady Ministrów ustala się odpowiednio odrębne części budżetu.

2. W odrębnych częściach budżetu państwa ujmuje się:

- 1) subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego;
- 2) rezerwę ogólną;
- 3) rezerwy celowe;
- 4) obsługę długu Skarbu Państwa;
- 5) środki własne Unii Europejskiej;
- 6) przychody i rozchody związane z finansowaniem potrzeb pożyczkowych budżetu państwa;
- 7) dochody, o których mowa w art. 111 pkt 16.

Dysponenci budżetowi i klasyfikacja części budżetowych

Art. 114 ust. 4. **Częściami budżetu państwa dysponują dysponenci części budżetowych**, jeżeli odrębne ustawy nie stanowią inaczej.

5. Dochody i wydatki oraz przychody i rozchody budżetu państwa klasyfikuje się według zasad określonych w art. 39 oraz według części budżetowych, o których mowa w ust. 1-4.

6. Minister Finansów ustala, w drodze rozporządzenia, klasyfikację części budżetowych oraz dysponentów części budżetowych dla części budżetowych, o których mowa w ust. 1-3, mając na celu zapewnienie przejrzystości gospodarowania środkami budżetu państwa.

Dochody ujmuje się w załączniku, wg. źródeł dochodu oraz części i działów klasyfikacji budżetowej.

Wydatki również ujmuje się w załączniku, ale wg. części, działów i rozdziałów klasyfikacji budżetowej.

Dysponenci

Art. 2 pkt 8

Dysponent części budżetowej – rozumie się przez to kierowników jednostek oraz organy wymienione w art. 139 ust. 2, właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów oraz kierowników państwowych jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 114 ust. 3 pkt 2, dysponujących częściami budżetu państwa.

Art. 114

3. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek właściwego ministra, w budżecie państwa mogą być tworzone odrębne części dla:

- 1) urzędów centralnych nadzorowanych przez ministra;
- 2) państwowych jednostek organizacyjnych, które nie są organami władzy lub administracji rządowej;
- 3) zadań ogólnych, jeżeli wyodrębnienie części jest uzasadnione koniecznością zapewnienia bieżącej kontroli dochodów lub wydatków.

-
- ❑ Dysponenci I stopnia: organy państwowe i podmioty im podległe, które gromadzą dochody i dokonują wydatków z budżetu państwa.
 - ❑ Dysponenci II stopnia: państwowe jednostki budżetowe podlegające bezpośrednio dysponentom głównym.
 - ❑ Dysponenci III stopnia: państwowe jednostki budżetowe podlegające bezpośrednio dysponentom II stopnia albo dysponentom I stopnia, wydatkują środki publiczne, bez prawa do ich przekazywania dalej.

Zasady budżetowe

Stanowią postulaty nauki, kierowanymi pod adresem ustawodawcy (aczkolwiek niekiedy mają również charakter normatywny).

Dotyczą prawidłowej organizacji i funkcjonowania gospodarki budżetowej.

Zasady budżetowe można określić jako wytyczne, wskazujące kierunek, do którego ustawodawca powinien dążyć w ramach prowadzonej przez siebie gospodarki finansowej.

Celem zasad budżetowych jest zapewnienie jak najlepszej realizacji zadań publicznych przy wykorzystaniu środków publicznych.

Zasady budżetowe

- ❑ Zasada zupełności (powszechności).
- ❑ Zasada jedności materialnej i formalnej.
- ❑ Zasada równowagi.
- ❑ Zasada szczegółowości.
- ❑ Zasada jawności.
- ❑ Zasada uprzedniości.
- ❑ Zasada roczności.